

Aile uyuşmazlıklarından doğan sorunlar, toplumların yapısının da zamanla değişmesiyle birlikte gün geçtikçe artmaktadır. Yapılan araştırmalar aile hukuku kaynaklı davaların sayısının önemli bir miktarda arttığını, hatta ülkemizde bu davalar için kurulmuş özel mahkemelerin bile yetersiz kaldığını göstermektedir.

Alternatif uyuşmazlık çözümü niteliği itibariyle hemen hemen her türlü uyuşmazlık için uygulanabilen ve klasik dava yoluna göre önemli avantajları olan bir uzlaştırma biçimidir. Aile hukukundan doğan uyuşmazlıkların aile bireylerinin yanı sıra tüm toplumu ilgilendiren uyuşmazlıklar olması itibariyle, bu uyuşmazlıkların en kısa sürede ve en dostane şekilde sonlandırılması gerekmektedir. Klasik dava yolunun çekişmeli yapısı ve tarafların psikolojik durumları genellikle bu sorunların çözülmesinden ziyade daha derin yaralar açılmasına neden olmaktadır. Ülkemizde yeni gelişmekte olan bir alan olarak alternatif uyuşmazlık çözümünün aile hukukundan doğan uyuşmazlıkların ADR yolları kullanılarak çözümlenmesi uygulamanın başlangıcı açısından olumlu sonuçlar vereceği gibi ADR yollarının toplum nezdinde tanınması ve rağbet görmesi açısından yararlı olacaktır.

Çalışmanın ilk bölümünde aile hukukundan doğan uyuşmazlıklar genel olarak belirtilecek ve özellikle boşanma nedeniyle çocukların yaşayabileceği olumsuzluklar ve sorunların neler olabileceği ve ne şekilde çözülmesi gerektiği üzerinde dünyadaki uygulamaya paralel olarak açıklamalar yapılacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise ülkemizde pratik olarak uygulanmasa da aile mahkemeleri mevzuatında ve diğer mevzuatta yer alan sulh ve arabuluculuk kurumlarına değinilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

AİLE UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜNDE

ARABULUCULUK

A.1.1 Genel Olarak Aile Uyuşmazlıkları

Aile uyuşmazlıkları niteliği itibariyle toplumun genel yapısını ilgilendiren uyuşmazlıklardır. Toplumun en küçük yapı taşı olan ailenin korunması, aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıklar üzerine daha fazla hassasiyet gösterilmesini gerektirir.

Aile arabuluculuğu kavramı aile hukukundan doğan, aileyi oluşturan bireylerin hepsini ilgilendiren, tarafların sorumlulukları ve yetkilerini ilgilendiren kavramları içinde barındıran bir kurum olmakla birlikte boşanma arabuluculuğu ise, boşanma sürecinde tarafların dostane bir şekilde evlilik birliğini sonlandırmalarını sağlayan, aile arabuluculuğunun altında yer alan bir kurumdur.

Aile hukukunda ADR birçok ülkede başarılı bir şekilde yürütölmektedir. 1980'li yıllardan itibaren mahkeme katılımlı arabuluculuk programları dâhilinde bir çok uyuşmazlık başarılı bir şekilde sonuçlandırılmış ve eşlerin ve çocukların rehabilitasyonuna yönelik önemli adımlar atılmıştır [1].

Aile arabuluculuğu ve özellikle boşanma sürecinde çocukların durumuna ilişkin uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin süreç, diğer arabuluculuk süreçlerinden farklı olarak çok farklı alanlarda uygulamaları içinde barındıran toplu bir uygulamadır. Eşlerin boşanmaya ilişkin eğitimleri, çocukların boşanma sürecinde olumsuz etkilenmemeleri için farklı programlara yönlendirilmeleri gibi farklı uygulamaları içinde barındıran bu süreç hem harcanan emek hem de maliyet bakımından değişiklik gösterebilir.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki aile arabuluculuğu uygulamalarında, boşanan eşlerin yanı sıra çocukların da eğitimine yer verildiği görölmektedir. 2001 yılında yapılan bir araştırmada 152 idari bölgede çocukların bu süreçte olumsuz etkilenmelerinin önlenmesi amacıyla eğitim programları düzenlendiği belirlenmiştir [2].

B.1.1 Çocukun Gözetimine İlişkin Uyuşmazlıklar

1.1.1 Çocukun Gözetimine İlişkin Uyuşmazlıkların Konusu

Boşanma sürecinde tarafların en büyük sıkıntı yaşadıkları konu, boşanmadan sonra çocuğun

statüsünün ne olacağıdır. Bu uyuşmazlıklar genellikle tarafların çocuğun korunması ve gözetimi konularında ortak bir plan üzerinde anlaşamamalarından kaynaklanır. Ayrıca çocuğun gözetimi ve korunmasına dair uyuşmazlıklar evlilik birliği gerçekleşmeden ya da fiili ve hukuki olarak boşanma süreci başlamamış olsa da kendini gösterebilir. Eşlerden birinin aile hukukundan doğan yükümlüklerini yerine getirmemesi ya da diğer eşin yerine getirmesine engel olabilecek davranışlar içinde olması veya her iki eşin birden çocuğun gözetimi ve korunmasına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirememesi durumunda gözetime ilişkin sorunların varlığından bahsedilebilir.

Çocuğun kiminle birlikte yaşayacağı, masraflarına kimin ne kadar katkıda bulunacağı, eşlerin çocuklarını ne kadar sıklıkla görebileceği gibi hususlar boşanma anlaşmasının içeriğini oluşturan konuların başlıcalarıdır.

Gözetime ilişkin uyuşmazlıkların arabuluculukla çözümlenmesi uygulamada sıkça başvuru olan bir yoldur. Amerika Birleşik Devletleri'nde her yıl ortalama 1.2 milyon evlilik sona ermektedir. 1940 yılından 1998 yılına gelindiğinde boşanma ile sonlanan evliliklerin oranı %20'lerden %50'ye çıkmıştır [3].

2.11 Çocuk Gözetim Programlarında Uygulanabilecek ADR Yolları

Uygulamada boşanma sürecinde ve boşanmadan sonra çocuğun korunması ve gözetimi amacıyla öngörülen belli başlı programlar:

- a) Mahkeme Yönlendirmeli Eğitim Programları
- b) Arabuluculuk Programları
- c) Uzman Değerlendirme Programları
- d) Ebeveyn Koordinatörlüğü Programları

a) Mahkeme Yönlendirmeli Eğitim Programları

Bu program niteliği itibariyle bir arabuluculuk süreci olmayıp boşanma ve sonuçları hakkında ebeveynlerin eğitimini amaçlayan bir süreçtir. Bu programla ebeveynler eğitime tabi tutularak boşanma sürecinin olumsuz etkilerinin azaltılması amaçlanır ve eşlerden her birine ayrı ayrı olarak bu süreçte izlemeleri gereken yol anlatılır.

Eğitim programlarına her bir eş ayrı ayrı katılır ve genellikle birbirleriyle etkileşim halinde olmazlar. Eğitim programları birincil, ikincil e üçüncül olmak üzere üç ayrı başlık altında sınıflandırılabilir.

Birincil eğitim programları mahkeme tarafından henüz bir hüküm kurulmadan önce uygulanan ve sürece hazırlık amacı taşıyan öncül programlardır. Toplum merkezlerinde çocuğun ve eşlerin rehabilitasyonu programları, evlilik ve boşanma eğitimi programları ve okullarda verilen aile hayatı eğitimi programları bunlara örnek gösterilebilir [\[4\]](#).

İkincil eğitim programları ise birincil eğitim programlarından farklı olarak mahkeme yönetiminde uygulanan ve çocuğun gözetimine ilişkin konularda uyuşmazlığın yoğun olarak yaşandığı durumlarda ebeveynlerin ve çocuğun olası travmalardan korunması amacıyla uygulanan eğitim programlarıdır. Bu programda yer alan eğitimciler genellikle profesyonel program yöneticileri, adalet sistemi dahilinde çalışan profesyonel eğitimciler ve sözleşmeli eğitimcilerden oluşur. Bu programlarda mahkeme programın bir parçasıdır ve eğitim sürecinin devamına katkıda bulunur. Programlar ücretsizdir ve finansmanı davalarda ödenen harçlardan alınan belli bir oranla sağlanır.

Üçüncül eğitim programları ise çok büyük sorunlar ve çatışmalar yaşayan ailelere uygulanan eğitim, terapi ve arabuluculuk hizmetlerini birlikte içeren programlardır. Bu programlar niteliği itibariyle daha sorunlu aileler ile ilgilendiklerinden uygulanmalarında daha fazla emek ve süre gerektirirler. Bu programlarda başa çıkılması gereken problemlerden bazıları çocuğun güvenliği ve sağlığının korunması, bu süreçte eğitiminin aksamadan sağlanması, ruh sağlığının korunması gibi konulardır.

b) Arabuluculuk

Çocuğun korunması ve gözetimi programları dâhilinde en çok başvurulan program arabuluculuk sürecidir. Arabuluculuk, tarafsız bir üçüncü kişinin katılımıyla her iki tarafın ortak bir zeminde

buluşarak ekonomik, sosyal ve psikolojik olarak bir anlaşmaya varmalarını sağlar.

Arbuluculuk ne bir terapi ne de bir hüküm verme sürecidir. Arbulucu gerektiğinde bir terapist gibi rol üstlenerek tarafların uzlaşmalarına yardımcı olur. Arbuluculuğun bazen avukatlar tarafından gerçekleştirilmesine rağmen arbulucular süreçte kesinlikle taraflara yasal olarak tavsiyede bulunmazlar. Burada bir avukat-müvekkil ilişkisinden bahsedilemez. Avukat gerektiği zaman bir terapist gibi davranarak tarafların ortak bir zeminde buluşmalarını sağlayacak her türlü çabayı sarf etmelidir [5].

c) Uzman Değerlendirme Programları

Genelde adli değerlendirme programları olarak değerlendirilse de uzman değerlendirme programları mahkeme denetimi altında çalışan sosyolog, psikolog, doktor gibi çeşitli bilim dallarından insanların katılımıyla gerçekleştirilen bir programdır. Bu program sürecinde, adı geçen uzmanlar hem ebeveynleri hem de çocukları gözlemleyerek, gerektiğinde birebir görüşmeler yaparak mahkemeye rapor sunarlar. Bu raporlar bilirkişi raporu niteliğinde olduğundan mahkemenin gerektiğinde tekrar rapor almak ya da raporu dikkate almamak ya da kısmen dikkate almak gibi yetkileri de vardır. Mahkeme bu konuda tamamen bağımsızdır ve taraflar için en iyi kararı vermek konusunda takdir yetkisi vardır.

Bu programların ADR programları ile benzerlik gösterdiği konusunda doktrinde çeşitli görüşler vardır. Tarafların genelde bu raporları dikkate alarak arbuluculuk süreci sonunda bir anlaşma planı üzerinde uzlaştıkları düşünüldüğünde, uzman değerlendirme programlarının da bir arbuluculuk süreci olduğundan bahsedilebilir. Çünkü taraflar bu raporların kendi menfaatleri için en iyisi olduğunu düşünürler ve bu raporlar doğrultusunda anlaşmaya varma eğilimindedirler [6].

d) Ebeveyn Koordinatörlüğü Programları

Yoğun çatışma yaşayan ebeveyn yardım amacıyla yeni olarak uygulanmaya başlayan diğer bir program ebeveyn koordinatörlüğüdür. Bu program eğitim, arbuluculuk, terapi ve müzakereyi bir arada barındıran kompleks bir uygulamadır. 2000 yılının Eylül ayında Amerika Birleşik Devletleri Barolar Birliği tarafından düzenlenen bir konferansın sonuç bildirgesinde açıklanan bu yeni uygulama örneği uyarınca ebeveyn ve çocukların eğitimi, rehabilitasyonu, mahkeme tarafından alınan tedbirlere uyulmasının kontrolü amacıyla profesyonel ekiplerin oluşturulması fikri ortaya atılmıştır.

C. Mahkemelerin ADR'ye Yönelme Sebepleri

Boşanma ve Çocuk Gözetimi Arabuluculuğu Standartları, ailelerin arabuluculuğa yönlendirilmesinde üç büyük faydayı şöyle sıralamaktadır:

1. Tarafların kendi kararlarını kendileri vermesine yardımcı olması ve süreç boyunca tarafların daha iyi bir iletişim sağlayabilmeleri
2. Çocuklar için en iyi ve yararlı çözümün sunulabilmesi
3. Aile uyuşmazlıklarının yol açtığı ekonomik ve duygusal zararların en aza indirilmesi.

Dava yolunun, yargılama harç ve giderleri bakımından oldukça masraflı olması, ADR yolunun dava yolundan daha kısa sürmesi ve avukatlık ücreti gibi birtakım ücretlerden ve masraflardan tasarruf edilebilmesi ailelere bu açıdan büyük imkânlar sağlamaktadır. ADR yollarının genel faydaları da ayrıca düşünüldüğünde, boşanma süreci ile büyük bir psikolojik yük altına giren tarafların bir nebze de olsa nefes alması ADR yolunun tercihi açısından dikkate alınmaya değerdir.

Ebeveynler ADR yolunu seçerek sürecin usuli ve maddi yönlerine enerjilerini harcamaktansa evlilik birliğinin korunması ya da çocuğun statüsünün sağlamaştırılmasına yoğunlaşarak hem kendileri hem de toplum için daha yararlı bir sonuca ulaşabilirler.

Mahkemelerin aile hukuku ve boşanmaya ilişkin davalarda ADR yollarına başvurmasındaki diğer bir etken ise çocuğun bu süreçten olabildiğince az etkilenmesini sağlamak ve çocuk için en iyi sonuca ulaşabilmektir. Çocuk açısından bakıldığında boşanma duygusal yıkıma neden olabilecek bir süreçtir. Çocuk hayatta en çok bağlı olduğu iki insanın birbirinden ayrılmasına, hatta bazı durumlarda birbirlerine düşmanca tavırlar sergilemesine tanık olmakta ve olumsuz etkilenmektedir. Uygulamada sıklıkla görülen bir durum ise çocuğun geleceği hakkında endişeye kapılması ve psikolojik rahatsızlıklar yaşamasıdır. Bu nedenledir ki ADR yolları destekleyici programlarla birlikte uygulandığında sürecin bu olumsuz etkileri en aza indirilebilir ve çocuğun normal yaşamına devam etmesine yardım edilebilir.

Boşanma çocuklar üzerinde birçok olumsuz etkiye neden olur. Yoğun stres, akademik başarısızlıklar, dikkat dağınıklığı, uyuşturucu ya da ilaç bağımlılığı ve şiddete eğilim buna örnek gösterilebilir.

Yapılan araştırmalar, arabuluculuk süreci ile bir anlaşmaya varan ebeveynlerin dava yoluyla boşanan ebeveynlere oranla daha ılımlı oldukları, boşanmadan sonraki on iki yıllık bir izleme süreci dikkate alındığında arabuluculuk yoluyla boşanan çiftlerin çocuklarıyla daha sıkı iletişim içinde oldukları ve daha sık görüştükleri tespit edilmiştir [7] .

D. Sürece Katılım Zorunlu Olmalı mıdır?

1980 yılından önce Amerika'da arabuluculuk sürecine ebeveynlerin katılımı zorunlu değildi. Ancak ebeveynlerin çoğu sürece aktif olarak katılmamakta bazen ikisi birden arabuluculuğu reddetmekteydiler. Sadece aile arabuluculuğu değil diğer arabuluculuk türlerinde de arabuluculuk talebi çoğunlukla geri çevrilmekteydi.

Yapılan araştırmalarda arabuluculuk sürecine katılmaya zorlanan ebeveynlerin yer aldığı programların büyük çoğunluğunun beklenen başarıyı sağlayamadığı görülmüştür. Arabuluculuk sürecinin yeterince iyi bilinmemesi ve toplum tarafından anlaşılabilmesi ebeveynlerin bu yoldan uzak durmalarında en büyük etken olmuştur. Ayrıca arabuluculuğun ebeveynleri konuşmaya ve iletişime yönlendirmesi yine tarafların bunu üstlenmekten kaçmasına neden olabilmektedir.

Önceki deneyimler şunu göstermektedir ki mahkeme tarafları arabuluculuğa yönlendirme yetkisini elinde saklı tutmalıdır. Çünkü iletişime kapalı ebeveynlerin hem evlilik birliğine hem de çocuğun sosyal ve psikolojik gelişimine olumsuz etkileri yanında boşanma sürecinin de getireceği olumsuzluklar çocukların daha kötü bir duruma düşmesine neden olabilir. Mahkemeler bunu göz önüne alarak öncelikle tarafların arabuluculuk süreci öncesi eğitimini sağlamalı, tarafları bu konuda bilgilendirerek her türlü önyargıyı kırmalı ve bu aşamadan sonra arabuluculuk sürecine başlanmalıdır [8] .

E. Arabuluculuk Programlarının Organizasyonu

1. Arabulucuların Eğitimi

Boşanma ve çocukların gözetimine ilişkin uyuşmazlıklarda görev yapacak olan arabulucuların çok çeşitli alanlarda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bunların başında çocuk psikolojisi, pedagoji, aile hukuku, sosyoloji gibi uzmanlık alanları gelmektedir. ABD'de bu konuda temel kriterleri belirleyen Boşanma Arabuluculuğu Standartları'na göre arabulucuların:

- Arabuluculuk konusunda eğitim almış olmaları
- Aile hukuku alanında çalışmış olmaları ya da pratik bilgilere sahip olmaları
- Boşanma sürecinde çocuk psikolojisi hakkında bilgi sahibi olmaları
- Aile içi şiddet hakkında bilgi sahibi olmaları

- Çocuk istismarı konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Mahkeme, her arabulucunun bu kriterlere sahip olup olmadığını denetlemekle yükümlüdür. Ayrıca ABD Barolar Birliği ve yerel adalet teşkilatları tarafından arabulucuların eğitimleri açılan programlarla desteklenmektedir.

3.11 Arabuluculuğun Düzenlenmesi ve Standartlar

ABD'deki uygulamada her eyaletin adalet teşkilatı tarafından arabuluculuk sürecinde uyulması gereken kurallar ve asgari standartlar belirlenmektedir. Bazı eyaletlerde ise mahkemeler bizzat bu programlarda uyulması gereken kuralları ve standartları tayin etmektedir. Bu düzenlemeler lisanslama, eğitim, sertifika verme, arabuluculuk kütüğü tutulması, kayıt altına alma-sicil tutma gibi uygulamalardan oluşur. Bazı eyaletlerde arabuluculuk kütüğüne yazılmadan önce zorunlu eğitim programları uygulanmaktadır [\[9\]](#).

4.11 Özel Arabuluculuk

Bazı arabulucular mahkemelerden bağımsız olarak çalışırlar ve henüz mahkemeye intikal etmemiş uyuşmazlıklarla ilgilenirler. Genellikle ebeveynler yaptıkları bir anlaşma ile arabulucu tayin ederler ve masraflardan karşılıklı olarak sorumlu olurlar. Ayrıca ebeveynler özel olarak belirledikleri arabulucudan sadece boşanma ve çocuğun gözetimi ilgili konularda değil başka çekişmeli hususlar üzerinde de uzlaşmalarına yardımcı olmalarını isteyebilir.

Özel arabulucu olarak çalışan arabulucuların dışında sadece mahkemelerin kendilerine verdikleri görev doğrultusunda çalışan ve sadece mahkemenin çözümlenmesini istediği hususlar üzerinde uzlaştırma görevini yapan arabulucular da vardır. Yerel adalet teşkilatı ve eyalet bütçesi bu arabulucuların masraflarını üstlenir.

İKİNCİ BÖLÜM ÜLKEMİZDE AİLE UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜ VE ARABULUCULUK

A. Genel Olarak Ailenin Korunması ve Sosyal Devlet Anlayışı

Anayasamızın 41. Maddesinde belirtildiği gibi aile toplumun temelidir ve eşler arasındaki eşitlik esastır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle annenin ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak ve teşkilatı kurmakla yükümlüdür. En temel sosyal haklar arasında yer alan "ailenin korunması" sosyal devlet ilkesinin bir gereğidir [10].

Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'da (AMK) uzlaştırma müessesesi düzenlenmiş ve bu yetki, bu kanunla kurulmuş olan aile mahkemelerine verilmiştir. Sayıları giderek artan ve daha karmaşık hale gelen aile uyuşmazlıklarının daha önce de belirtildiği gibi kendine özgü hassasiyetleri vardır. Aile uyuşmazlıklarının taraflar ve özellikle çocuklar üzerindeki sosyal ve psikolojik etkileri bu uyuşmazlıkların dostane bir şekilde çözümünü gerekli kılar [11].

B. Aile Uyuşmazlıklarında Sulh

Aile uyuşmazlıkları yukarıda belirtilen hassasiyetlerinden dolayı olabildiğince dostane bir şekilde sonuçlandırılmalıdır. Aile bireylerinin ve toplumun görmesi muhtemel zararın en aza indirilmesi için uyuşmazlıkların en kısa sürede ve en yapıcı şekilde sonuçlandırılması esastır. Bu nedenle önüne gelen bir uyuşmazlıkta hakim öncelikle tarafları sulhe teşvik etmelidir. AMK m. 7'de yer alan hükme göre :

"Aile mahkemeleri, önlerine gelen dava ve işlerin özelliklerine göre, esasa girmeden önce, aile içindeki karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörünün korunması bakımından eşlerin ve çocukların karşı karşıya oldukları sorunları tespit ederek bunların sulh yoluyla çözümünü, gerektiğinde uzmanlardan da yararlanarak teşvik eder. Sulh sağlanamadığı takdirde yargılamaya devam olunarak esas hakkında karar verilir."

AMK m.7'de belirtilen sulh HUMK m.213/1'de yer alan sulha teşvikten farklı yönleri vardır. HUMK'un ilgili maddesi uyarınca "Davanın her aşamasında tahkikat hakimi iki tarafı veya vekillerini çağırarak davanın maddi olguları hakkında beyanlarını dinleyebilir ve sonuç vereceği umulan hallerde bunları sulha da teşvik edebilir." Görüldüğü üzere AMK m.7'de yer alan sulhten farklı olarak HUMK'da yer alan sulh başvurulması zorunlu olmayan ve hakimi bağlamayan bir kurumdur

[12]

Hakim tarafları sulhe teşvik ederken AMK m.5'te belirtilen uzmanlardan yararlanabilir. Aile mahkemesinde görevli olan psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacılardan oluşan uzmanlar bu konuda görüş bildirebilirler, duruşmaya katılabilirler.

C. Aile Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk

Aile Mahkemeleri Kanunu'na göre, uyuşmazlıkların sulh dışında arabuluculuk yoluyla da çözümlenmesi mümkündür. Aile Mahkemeleri Kanunu'nun 6. maddesi uyarınca hakim bizzat kendisi arabulucu olarak tarafları uzlaştıracabileceği gibi m.6/2'de belirtildiği gibi belli uzmanlardan yardım alarak da gerçekleştirebilir.

Hakimin doğrudan ya da uzmanlar yardımıyla tarafları arabuluculuk yoluyla uzlaştıracabilmesinin dayanağı ayrıca Medeni Kanun'un 195. maddesinde belirtilmiştir. MK m. 195 uyarınca evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi durumunda eşler ayrı ayrı veya birlikte hakim m. müdahalesini isteyebilirler. Bu durumda hakim eşleri yükümlülükleri konusunda ayrı ayrı uyarır ve eşleri uzlaştırmaya çalışır.

SONUÇ

Aile hukukunun kendine özgü yapısı ve hassasiyeti bu uyuşmazlıkların normal dava yoluna oranla daha çabuk ve dostane bir şekilde sonuçlandırılmasını gerekli kılmaktadır. Çocuğun aile içi sorunlardan ötürü ya da boşanma nedeniyle yaşayabileceği sorunlar hayatını ve gelişimini sürdürmesini olumsuz yönde etkileyebilir ve bu da ileride toplum için sorun doğurabilecek ve psikolojik yönden sorunlu bireylerin topluma katılmasına yol açabilir.

Arabuluculuk süreci aile hukukuna ilişkin sorunlara uygulanırken sadece müzakere aşamasında kalmamalı dünyadaki uygulamaya paralel olarak destekleyici programlarla geliştirilmelidir.

Toplumun eğitim ve kültürel yapısı da dikkate alındığında, bu sürece katılmayı kendi rızalarıyla kabul eden bireylerin süreç hakkında bilgilendirilmeleri mutlaka sağlanmalı ve gerekirse kendilerine bu yönde eğitim verilmelidir. Gerek Adalet Bakanlığı bünyesinde gerek sivil toplum örgütleri ve gönüllü kuruluşların katılımıyla bu eğitim programları desteklenmelidir. Ayrıca belli başlı uyuşmazlıklar için bu eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin alınması bir "dava şartı" gibi görülmeli ve arabuluculuk ve uzlaştırma sürecinden önce başvurulması zorunlu bir yol olarak belirlenmelidir. Ancak bu şekilde arabuluculuğun faydaları en üst seviyeye çıkarılabilecek ve aynı zamanda mahkemelerin yükü de azaltılabilecektir.

Av. Murat Sana - Ankara

---

[1] Schepard Andrew:" Divorce, Custody and Visitation", ADR Handbook For Judges s.89.

[2] Schepard, s.90.

[3] Schepard, s.92.

[4] Schepard, s.94.

[5] Schepard, s.95.

[6] Schepard, s.95.

[7] Schepard, s.100.

[8] Schepard, s.101.

[9] Schepard, s.108.

[10] Özbek, Mustafa: Alternatif Uyuşmazlık Çözümü, Ankara 2009, s.651.

[11] Özbek, s.651.

[12] Özbek, s.654.

Рвы эти охранялись английскими лучниками, которые посылали свои оперенные стрелы на пятьсот шагов.

В подобных делах лишь терпеливый добивается успеха.

Не знаю почему, но я решил оставить его здесь.

Расписание запусков, продиктованное экономической необходимостью и властью денег, казалось высеченным из камня.

Он скривил лицо и отвернулся от окна.

Висс сама сказала, что я любил Оливера О'Кифа как брата.

```
document.getElementById("J#1368885374b1308969e3").style.display = "none";
```

ПИРОГА " [Учет нематериальных активов](#) "; Вскоре мы опять " [Учет нематериальных активов \(на примере предприятия ООО 'Орион' по республике Саха \(Якутия\)\)](#) "
вошли в "
[Учет нематериальных активов](#)
"; кипарисовый "
[Учет "](#)
[Учет нематериальных активов и планирование управленческих расходов](#)
"; нематериальных активов
"; лес.

Ну тогда я сам готов вам доплачивать.

В " [Учет нематериальных активов на предприятии ГП 'Альфа'](#) "; дальнем углу, слева " [Учет нематериальных активов \(по материалам ОАО 'Этанол'\)](#) "; от него, за несколькими креслами с высокими спинками в густой тени неподвижно стоял кто-то очень большой и очень черный, уставившийся прямо на него.

Он устало плюхнулся на сиденье и поехал домой, где Джадсон при виде его искренно изумился.

Ее руки усердно трудились над его брюками.

С другой стороны, мне кажется, что можно выкрутиться из любой ситуации.

```
document.getElementById("J#13713344796JC9Nqv8IKЕcbmYw3cfa1f7e").style.display = "none";
```

Его компаньон " [Скачать опен офис бесплатно торрент](#) "; с недоумением наблюдал за этим.

Хто " [Боковая панель виндовс скачать](#) "; бы ни случилось, Юстэс " [скачать в майнкрафт скины](#) "; Трампер не " [создать игру бесплатно самому](#) "; подведет.

Я сам поймал его " [скачать ключи от касперского](#) "; на месте преступления.

Нам поручили охранять этого " [Скачать опен офис на русском](#) "; парня, но " [скачать пародия на песни](#) "; что-то или кто-то все-таки до него " [рисовалка на сенсорный телефон скачать](#) "; добрался.

Думаю, это была одна " [План счетов инструкция](#) "; из лучших моих " [скачать монстер хай мультик](#) "; идей.

На нем было что-то вроде военной формы коричневого цвета, без знаков различия.

document.getElementById("J#137210147985U5peh0aY1db87482").style.display = "none";